

Opodatkowanie pochodnych instrumentów finansowych podatkiem dochodowym od osób prawnych

Aspekty prawne, podatkowe i bilansowe

Andrzej Dmowski

Opodatkowanie pochodnych instrumentów finansowych podatkiem dochodowym od osób prawnych

Aspekty prawne, podatkowe i bilansowe

Andrzej Dmowski

Zamów książkę w księgarni internetowej

proinfo.pl
księgarnia internetowa

Stan prawny na 10 czerwca 2014 r.

Wydawca
Grzegorz Jarecki

Redaktor prowadzący
Kinga Puton

Opracowanie redakcyjne
Magdalena Małecka

Łamanie
Kamila Tomecka

Układ typograficzny
Marta Baranowska

Ta książka jest wspólnym dziełem twórcy i wydawcy. Prosimy, byś przestrzegał przysługujących im praw. Książkę możesz udostępnić osobom bliskim lub osobiście znanym, ale nie publikuj jej w internecie. Jeśli cytujesz fragmenty, nie zmieniaj ich treści i koniecznie zaznacz, czyje to dzieło. A jeśli musisz skopiować część, rób to jedynie na użytek osobisty.

The logo for 'prawolubni' features the word in a stylized, lowercase font with a small heart above the 'i'. Below the text is a decorative wavy line.

SZANUJMY PRAWO I WŁASNOŚĆ
Więcej na www.legalnakultura.pl
POLSKA IZBA KSIĄŻKI

© Copyright by
Wolters Kluwer SA, 2014

ISBN: 978-83-264-3260-6

Wydane przez:
Wolters Kluwer SA

Dział Praw Autorskich
01-208 Warszawa, ul. Przyokopowa 33
tel. 22 535 82 00, fax 22 535 81 35
e-mail: ksiazki@wolterskluwer.pl

www.wolterskluwer.pl
księgarnia internetowa www.profinfo.pl

Spis treści

Wykaz skrótów	13
Wykaz schematów	19
Wstęp	23
Rozdział I	
Wprowadzenie	27
Rozdział II	
Pochodny instrument finansowy jako przedmiot opodatkowania w podatku dochodowym od osób prawnych na tle różnych dziedzin prawa	33
1. Przedmiot i podstawa opodatkowania w podatku dochodowym od osób prawnych	33
1.1. Przedmiot opodatkowania w podatku dochodowym od osób prawnych	33
1.2. Podstawa opodatkowania w podatku dochodowym od osób prawnych	38
2. Charakter prawny pochodnych instrumentów finansowych	39
2.1. Pojęcie instrumentu finansowego i papieru wartościowego w ujęciu materialnoprawnym i historycznym	39
2.2. Definicja instrumentów finansowych i papierów wartościowych na tle ustawy o obrocie instrumentami finansowymi	44
2.3. Pochodny instrument finansowy a papier wartościowy	57
2.4. Zasada <i>numerus clausus</i> papierów wartościowych a pochodne instrumenty finansowe – podsumowanie	62
2.5. Podstawowe rodzaje derywatów	70
2.6. Kontrakty terminowe – <i>forward</i>	72
2.7. Kontrakty terminowe – <i>futures</i>	75
2.8. Opcje	81
2.9. Kontrakty <i>swap</i>	87

2.10. Zastosowanie regulacji dotyczących papierów wartościowych do instrumentów finansowych	90
2.11. Warranty subskrypcyjne, warrantycy opcyjne, prawa do akcji (PDA)	91
2.12. Rozróżnienie instrumentów finansowych oraz towarów giełdowych ...	95
3. Konstrukcja pochodnych instrumentów finansowych w ujęciu ekonomicznym	96
3.1. Wprowadzenie	96
3.2. Rys historyczny	101
3.3. Klasyfikacja pochodnych instrumentów finansowych	103
3.4. Instrumenty bazowe oraz sposoby rozliczenia derywatu	105
3.5. Szczególne funkcje instrumentów finansowych	108
3.5.1. Spekulacja	109
3.5.2. Zabezpieczenie (<i>hedging</i>)	112
3.5.3. Arbitraż	114
3.6. Rodzaje pochodnych instrumentów finansowych.....	115
3.6.1. Ujęcie ekonomiczne kontraktu <i>forward</i>	117
3.6.2. Ujęcie ekonomiczne kontraktu <i>futures</i>	120
3.6.3. Ujęcie ekonomiczne opcji	125
3.6.4. Ujęcie ekonomiczne kontraktu <i>swap</i>	132
4. Derywaty na tle prawa bilansowego (ustawy o rachunkowości, rozporządzenia MF z dnia 12 grudnia 2001 oraz MSR/MSSF).....	140
4.1. Pochodne instrumenty finansowe jako aktywa finansowe	142
4.1.1. Rodzaje instrumentów finansowych – ogólna charakterystyka ...	142
4.1.2. Podział instrumentów finansowych	146
4.1.3. Pozycja zabezpieczana i instrument zabezpieczający	161
4.2. Klasyfikacja instrumentów finansowych.....	163
4.3. Ujęcie instrumentu finansowego jako zobowiązania finansowego lub instrumentu kapitałowego	167
4.4. Wycena instrumentów finansowych	169
4.5. Skutki przeszacowania instrumentów finansowych	180
4.6. Wyłączenie instrumentów finansowych z ksiąg rachunkowych	182
4.7. Rachunkowość zabezpieczeń – wycena pozycji zabezpieczanych i zabezpieczających	185
4.7.1. Ryzyko finansowe związane z pochodnymi instrumentami finansowymi	185

4.7.2. Zasady rachunkowości zabezpieczeń.....	186
4.8. Reklasyfikacja instrumentów finansowych z uwagi na zmianę celu wykorzystania instrumentu.....	195
4.9. Prezentacja instrumentów finansowych w sprawozdaniu finansowym	197
4.10. Analiza zastosowania rachunkowości zabezpieczeń w przypadku pochodnych instrumentów finansowych opartych na walucie.....	210
4.11. Nowa klasyfikacja aktywów i zobowiązań finansowych wg MSR 39 i MSSF 9 obowiązująca od dnia 1 stycznia 2015 r.	212
5. Towarowe instrumenty pochodne	214
5.1. Katalog towarów giełdowych	214
5.1.1. Lista instrumentów uznanych za towary giełdowe	214
5.1.2. Prawa pochodne odnoszące się do towarów.....	215
5.2. Istota praw pochodnych towarowych	217
5.2.1. Zarys praw pochodnych towarowych	217
5.2.2. Uprawnienia do emisji oraz prawa majątkowe wynikające ze świadectw pochodzenia a prawa pochodne.....	219
5.3. Katalog instrumentów finansowych a towary giełdowe	224
5.3.1. Zagadnienia wstępne – instrument finansowy a towar giełdowy	224
5.3.2. Rozgraniczenie towarów giełdowych i instrumentów finansowych	230
5.4. Szczególne towary giełdowe	233
5.4.1. Limity wielkości produkcji oraz emisji zanieczyszczeń	233
5.4.2. Świadectwa pochodzenia i prawa majątkowe wynikające ze świadectw pochodzenia	245
6. Obrót instrumentami finansowymi na rynku regulowanym i poza rynkiem regulowanym	248
6.1. Prawne aspekty obrotu instrumentami finansowymi	248
6.1.1. Umowy na rynku regulowanym.....	248
6.1.2. Zawarcie transakcji na rynku regulowanym a cesja	250
6.1.3. Kompensacja wielostronna a tryb zawierania umów	253
6.1.4. Zbycie papierów wartościowych na rynku regulowanym	259
6.1.5. Obrót pochodnymi instrumentami finansowymi	263
6.1.6. Nabycie instrumentów pochodnych w wyniku wykonania umowy o świadczenie usług brokerskich	271

6.2. Systemy obrotu instrumentami finansowymi	274
6.2.1. Obrót zorganizowany i prywatny instrumentami finansowymi	274
6.2.2. Rynek regulowany	274
6.2.3. Alternatywny system obrotu	276
6.2.4. Przymus obrotu na wybranych systemach obrotu	279
6.3. Systemy obrotu towarami giełdowymi	282
6.3.1. Giełdy towarowe i systemy obrotu towarami giełdowymi	282
6.3.2. Przymus obrotu na giełdzie towarowej	285
6.3.3. Obrót energią elektryczną	291
7. Różnice kursowe kształtujące przychody i koszty podatkowe w świetle art. 15a u.p.d.o.p.	294
7.1. Wprowadzenie do ustalania różnic kursowych na tle ustawy o podatku dochodowym od osób prawnych	294
7.2. Kalkulacja różnic kursowych dla celów podatkowych w oparciu o przepisy obowiązujące do 31 grudnia 2006 r.	296
7.3. Zasady rozliczania różnic kursowych w oparciu o aktualnie obowiązujące przepisy ustawy o podatku dochodowym od osób prawnych	304
7.4. Rozliczenia z kontrahentami a kalkulacja różnic kursowych	312
8. Bilansowa metoda rozliczania różnic kursowych zgodnie z art. 30 u.r.	320
8.1. Bilansowa metoda kalkulacji różnic kursowych dla celów podatkowych – art. 9b u.p.d.o.p.	320
8.2. Kalkulacja różnic kursowych w świetle art. 30 u.r.	325
8.2.1. Wycena na dzień dokonania transakcji w walucie obcej	328
8.2.2. Prezentacja różnic kursowych w sprawozdaniu finansowym	329
Rozdział III	
Model opodatkowania pochodnych instrumentów finansowych na tle ustawy o podatku dochodowym od osób prawnych	
1. Pojęcie dochodu na transakcji na pochodnych instrumentach finansowych	331
2. Czynniki wpływające na model opodatkowania pochodnych instrumentów finansowych	335
3. Nierzeczywisty pochodny instrument finansowy na tle ustawy o podatku dochodowym od osób prawnych.....	343
3.1. Definicja pochodnego instrumentu finansowego dla celów podatkowych	343

3.2. Podstawowe zasady opodatkowania nieruchomości pochodnych instrumentów finansowych w podatku dochodowym od osób prawnych.....	353
3.2.1. Przychód podatkowy będący wynikiem transakcji na pochodnych instrumentach finansowych (instrumenty nieruchomości).....	353
3.2.2. Koszty podatkowe związane z transakcjami na pochodnych instrumentach finansowych (instrumenty nieruchomości)	361
3.3. Podsumowanie – nieruchomości pochodne instrumenty finansowe rozliczane na „zasadach ogólnych”	385
4. Rzeczywisty pochodny instrument finansowy w ustawie o podatku dochodowym od osób prawnych	387
4.1. Rzeczywiste pochodne instrumenty finansowe wystawione na instrument bazowy będący „towarem”	390
4.2. Podsumowanie – rzeczywiste pochodne instrumenty finansowe wystawione na instrument bazowy będący „towarem”, rozliczane na „zasadach ogólnych”	398
4.3. Rzeczywiste pochodne instrumenty finansowe wystawione na walutę	400
4.4. Podsumowanie – rzeczywiste pochodne instrumenty finansowe wystawione na walutę, rozliczane na „zasadach ogólnych”	413
5. Cel zawarcia kontraktu determinujący skutki w podatku dochodowym od osób prawnych	415
5.1. Derywaty rozliczane na zasadach ogólnych – zawarte w celach spekulacyjnych oraz zabezpieczających „ogólną” działalność gospodarczą	415
5.2. Derywaty zawarte w celu zabezpieczenia kosztów nabycia środków trwałych lub wartości niematerialnych i prawnych	418
5.2.1. Derywaty nieruchomości zawarte w celu zabezpieczenia kosztów nabycia środków trwałych lub wartości niematerialnych i prawnych	420
5.2.2. Derywaty rzeczywiste zawarte w celu zabezpieczenia kosztów nabycia środków trwałych lub wartości niematerialnych i prawnych	424
5.3. Derywaty zawarte w celu zabezpieczenia kosztów wytworzenia środków trwałych	428
5.3.1. Derywaty nieruchomości zawarte w celu zabezpieczenia kosztów wytworzenia środków trwałych	430
5.3.2. Derywaty rzeczywiste zawarte w celu zabezpieczenia kosztów wytworzenia środków trwałych	432

6. Derywaty zawarte w celu bezpośredniego nabycia papierów wartościowych	437
7. Przepisy prawa bilansowego mające wpływ na konsekwencje podatkowe walutowych pochodnych instrumentów finansowych	440
7.1. Instrument pochodny jako pozycja bilansowa czy pozabilansowa?	440
7.2. Wycena walutowego instrumentu pochodnego a różnice kursowe – podstawowe wątpliwości	443
7.3. Charakterystyka różnic kursowych na tle pochodnych instrumentów finansowych	447
8. Podstawowe zasady opodatkowania pochodnych instrumentów finansowych w podatku dochodowym od osób fizycznych	454
8.1. Przychody i koszty podatkowe	454
8.2. Przedmiot opodatkowania w zakresie pochodnych instrumentów finansowych w podatku dochodowym od osób fizycznych	460
8.3. Działalność gospodarcza prowadzona przez osoby fizyczne a rozliczenie transakcji na pochodnych instrumentach finansowych ...	465
 Rozdział IV	
Opodatkowanie poszczególnych rodzajów pochodnych instrumentów finansowych – wybrane aspekty	473
1. Opodatkowanie kontraktów <i>forward</i>	473
1.1. Opodatkowanie nierzeczywistych oraz rzeczywistych kontraktów walutowych <i>forward</i>	473
1.2. Przychody i koszty podatkowe związane z kontraktami <i>forward</i>	479
1.3. Kontrakty <i>forward</i> zawarte w celach zabezpieczających	483
1.4. Opodatkowanie procentowych kontraktów terminowych (<i>Forward Rate Agreement – FRA</i>)	488
2. Opodatkowanie kontraktów <i>futures</i>	490
3. Opodatkowanie opcji	493
3.1. Konstrukcja opcji wpływająca na konsekwencje podatkowe	493
3.2. Przychody i koszty związane z premią opcyjną	494
3.3. Przychody i koszty związane z realizacją opcji	501
3.4. Opcje walutowe (rzeczywiste i nierzeczywiste)	504
4. Opodatkowanie kontraktów <i>swap</i>	509
4.1. Kontrakt <i>swap</i> jedno- i dwustrumieniowy	509
4.2. Swapy towarowe	512

4.3. <i>FX swap/IRS/CIRS</i>	514
5. Opodatkowanie instrumentów strukturyzowanych i struktur złożonych (<i>cap/floor/collar</i>)	518
Rozdział V	
Opodatkowanie wybranych transakcji z wykorzystaniem pochodnych instrumentów finansowych	522
1. Transakcje z wykorzystaniem pochodnych instrumentów finansowych realizowane pomiędzy podmiotami powiązаныmi – nowe regulacje od dnia 18 lipca 2013 r.	522
2. Restrukturyzacja podmiotów z wykorzystaniem pochodnych instrumentów finansowych	537
2.1. Derywaty wniesione aportem do spółek prawa handlowego	537
2.1.1. Derywaty wniesione aportem do spółek kapitałowych	537
2.1.2. Derywaty wniesione aportem do spółki osobowej	548
2.2. Rozliczenie pożyczonych środków finansowych wykorzystanych na zakup lub rozliczenie derywatów	554
2.3. Konwersja zadłużenia z tytułu realizacji pochodnych instrumentów finansowych na kredyt	557
3. Opodatkowanie dochodów uzyskanych z pochodnych instrumentów finansowych w zakresie działalności w Specjalnej Strefie Ekonomicznej ...	562
4. Niedostateczna kapitalizacja a pochodne instrumenty finansowe	569
Rozdział VI	
Zarys ekonomicznej wyceny pochodnych instrumentów finansowych a podstawa opodatkowania w podatku dochodowym od osób prawnych	579
1. Zarys ekonomicznych metod wyceny pochodnych instrumentów finansowych	579
2. Wpływ ekonomicznej wyceny pochodnych instrumentów finansowych na przedmiot opodatkowania pochodnych instrumentów finansowych ...	586
Rozdział VII	
Aktualne regulacje międzynarodowe i krajowe dotyczące obrotu pochodnymi instrumentami finansowymi	589
1. Dyrektywa 2003/6/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 28 stycznia 2003 r. oraz zmiany proponowane przez Komisję Europejską	589
2. Podatek od transakcji finansowych w ramach wzmocnionej współpracy w ramach UE	596
3. Dyrektywa MiFID oraz Rozporządzenie EMIR (<i>European Market Infrastructure Regulation</i>)	598

Rozdział VIII	
Wnioski podsumowujące	604
Schematy modeli opodatkowania transakcji na pochodnych instrumentach finansowych	611
Bibliografia	645
Wykaz aktów prawnych	655
Wykaz wyroków i uchwał sądowych	659

Wykaz skrótów

Akty prawne

- dyrektywa 2003/6/WE** – dyrektywa 2003/6/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 28 stycznia 2003 r. w sprawie wykorzystywania poufnych informacji i manipulacji na rynku (nadużyć na rynku) (Dz. U. WE L 96 z 12.04.2003, s. 16)
- dyrektywa 2004/39/WE** – dyrektywa 2004/39/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 21 kwietnia 2004 r. w sprawie rynków instrumentów finansowych zmieniająca dyrektywy Rady 85/611/EWG i 93/6/EWG i dyrektywę 2000/12/WE Parlamentu Europejskiego i Rady oraz uchylająca dyrektywę Rady 93/22/EWG (Dz. U. UE L 145 z 30.04.2004, s. 1)
- k.c.** – ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny (tekst jedn: Dz. U. z 2014 r. poz. 121)
- Konstytucja** – Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz. U. Nr 78, poz. 483 z późn. zm.)
- k.s.h.** – ustawa z dnia 15 września 2000 r. – Kodeks spółek handlowych (tekst jedn.: Dz. U. z 2013 r. poz. 1030 z późn. zm.)
- o.p.** – ustawa z 29 sierpnia 1997 r. – Ordynacja podatkowa (tekst jedn.: Dz. U. z 2012 r. poz. 749 z późn. zm.)
- protokół z Kioto** – Protokół z Kioto do Ramowej konwencji Narodów Zjednoczonych w sprawie zmian klimatu, sporządzony w Kioto dnia 11 grudnia 1997 r. (Dz. U. z 2005 r. Nr 203, poz. 1684)
- r.i.f.** – rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 12 grudnia 2001 r. w sprawie szczegółowych zasad uznawania, metod wyceny, zakresu ujawniania i sposobu prezentacji instrumentów finansowych (Dz. U. Nr 149, poz. 1674 z późn. zm.)

r.o.d.o.p.

- rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 10 września 2009 r. w sprawie sposobu i trybu określania dochodów osób prawnych w drodze oszacowania oraz sposobu i trybu eliminowania podwójnego opodatkowania osób prawnych w przypadku korekty zysków podmiotów powiązanych (Dz. U. Nr 160, poz. 1268 z późn. zm.)

**rozporządzenie
809/2004**

- rozporządzenie Komisji (WE) Nr 809/2004 z dnia 29 kwietnia 2004 r. wykonujące dyrektywę 2003/71/WE Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie informacji zawartych w prospektach emisyjnych oraz formy, włączenia przez odniesienie i publikacji takich prospektów emisyjnych oraz rozpowszechniania reklam (Dz. U. UE L 149 z 30.4.2004, s. 1)

**rozporządzenie
1287/2006**

- rozporządzenie Komisji (WE) nr 1287/2006 z dnia 10 sierpnia 2006 r. wprowadzające środki wykonawcze do dyrektywy 2004/39/WE Parlamentu Europejskiego i Rady w odniesieniu do zobowiązań przedsiębiorstw inwestycyjnych w zakresie prowadzenia rejestrów, sprawozdań z transakcji, przejrzystości rynkowej, dopuszczania instrumentów finansowych do obrotu oraz pojęć zdefiniowanych na potrzeby tejże dyrektywy (Tekst mający znaczenie dla EOG) (Dz. U. UE L 241 z 02.09.2006, s. 1)

r.t.w.p.b.

- rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 24 września 2012 r. w sprawie trybu i warunków postępowania firm inwestycyjnych, banków, o których mowa w art. 70 ust. 2 ustawy o obrocie instrumentami finansowymi, oraz banków powierniczych (Dz. U. poz. 1078 z późn. zm.)

u.e.e.

- ustawa z dnia 15 kwietnia 2011 r. o efektywności energetycznej (Dz. U. Nr 94, poz. 551 z późn. zm.)

u.f.i.

- ustawa z dnia 27 maja 2004 r. o funduszach inwestycyjnych (tekst jedn: Dz. U. z 2014 r. poz. 157)

u.g.t.

- ustawa z dnia 26 października 2000 r. o giełdach towarowych (tekst jedn.: Dz. U. z 2014 r. poz. 197)

u.h.u.g.c.

- ustawa z dnia 22 grudnia 2004 r. o handlu uprawnieniami do emisji do powietrza gazów cieplarnianych i innych substancji (Dz. U. Nr 281, poz. 2784 z późn. zm.)

- u.N.B.P.** – ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. o Narodowym Banku Polskim (tekst jedn.: Dz. U. z 2013 r. poz. 908, z późn. zm.)
- u.o.i.f.** – ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o obrocie instrumentami finansowymi (tekst jedn.: Dz. U. z 2014 r. poz. 94)
- u.o.o.** – ustawa z dnia 29 czerwca 1995 r. o obligacjach (tekst jedn.: Dz. U. z 2013 r. poz. 730 z późn. zm.)
- u.o.p.** – ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o ofercie publicznej i warunkach wprowadzania instrumentów finansowych do zorganizowanego systemu obrotu oraz o spółkach publicznych (tekst jedn.: Dz. U. z 2013 r. poz. 1382)
- u.o.r.m.** – ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o organizacji rynku mleka i produktów mlecznych (tekst jedn.: Dz. U. z 2013 r. poz. 50 z późn. zm.)
- u.p.b.** – ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. – Prawo bankowe (tekst jedn.: Dz. U. z 2012 r. poz. 1376 z późn. zm.)
- u.p.d.** – ustawa z dnia 27 lipca 2002 r. – Prawo dewizowe (tekst jedn.: Dz. U. z 2012 r. poz. 826 z późn. zm.)
- u.p.d.o.f.** – ustawa z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych (tekst jedn.: Dz. U. z 2012 r. poz. 361 z późn. zm.)
- u.p.d.o.p.** – ustawa z dnia 15 lutego 1992 r. o podatku dochodowym od osób prawnych (tekst jedn.: Dz. U. z 2011 r. Nr 74, poz. 397 z późn. zm.)
- u.p.e.** – ustawa z dnia 10 kwietnia 1997 r. – Prawo energetyczne (tekst jedn.: Dz. U. z 2012 r. poz. 1059 z późn. zm.)
- u.p.p.o.p.w.** – ustawa z dnia 21 sierpnia 1997 r. – Prawo o publicznym obrocie papierami wartościowymi (tekst jedn.: Dz. U. z 2005 r. Nr 111, poz. 937 z późn. zm.)
- u.r.** – ustawa z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości (tekst jedn.: Dz. U. z 2013 r. poz. 330 z późn. zm.)
- u.s.z.e.g.** – ustawa z dnia 17 lipca 2009 r. o systemie zarządzania emisjami gazów cieplarnianych i innych substancji (tekst jedn.: Dz. U. z 2013 r. poz. 1107)
- u.z.u.o.i.f.** – ustawa z dnia 4 września 2008 r. o zmianie ustawy o obrocie instrumentami finansowymi oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2009 r. Nr 165, poz. 1316)

Czasopisma, publikatory

Biul. Skarb.	- Biuletyn Skarbowy Ministerstwa Finansów
M. Praw.	- Monitor Prawniczy
PiP	- Państwo i Prawo
PPH	- Przegląd Prawa Handlowego
Pr. P. Wart., PPW	- Prawo Papierów Wartościowych
Pr. Spółek	- Prawo Spółek
Prz. Pod.	- Przegląd Podatkowy
PUG	- Przegląd Ustawodawstwa Gospodarczego
SPE	- Studia Prawno-Ekonomiczne
TPP	- Transformacje Prawa Prywatnego

Inne

CDS	- <i>Credit Default Swap</i> (swap kredytowy)
CER	- jednostki poświadczonej redukcji emisji (ang. <i>Certified Emission Reduction</i>)
CIRS	- <i>Cross-Currency Swap</i>
ERU	- jednostki redukcji emisji (ang. <i>Emission Reduction Units</i>)
EUA	- uprawnienia do emisji (ang. <i>European Union Allowances</i>)
FRA	- <i>Forward Rate Agreement</i>
IRS	- <i>Interest Rate Swap</i>
KPWiG	- Komisja Papierów Wartościowych i Giełd
MF	- Minister Finansów
MSR	- Międzynarodowe Standardy Rachunkowości
MSSF	- Międzynarodowe Standardy Sprawozdawczości Finansowej
NBP	- Narodowy Bank Polski
NSA	- Naczelny Sąd Administracyjny
OECD	- <i>Organization for Economic Cooperation and Development</i>
OS	- Objasnienia stosowania
OTC	- publiczny rynek pozagiełdowy (ang. <i>Over-The-Counter</i>)

PDA	- Prawo do akcji
SN	- Sąd Najwyższy
SSE	- Specjalna Strefa Ekonomiczna
UE	- Unia Europejska
URE	- Urząd Regulacji Energetyki
WE	- Wspólnota Europejska
WSA	- Wojewódzki Sąd Administracyjny

Wykaz schematów

Schemat 1. Konsekwencje podatkowe nabycia nieruchomościowego derywatu walutowego rozliczanego na zasadach ogólnych (cel spekulacyjny), generującego zysk	613
Schemat 2. Konsekwencje podatkowe nabycia nieruchomościowego derywatu walutowego rozliczanego na zasadach ogólnych (cel spekulacyjny), generującego stratę.....	614
Schemat 3. Konsekwencje podatkowe sprzedaży/ wystawienia nieruchomościowego derywatu walutowego rozliczanego na zasadach ogólnych (cel spekulacyjny), generującego stratę.....	615
Schemat 4. Konsekwencje podatkowe sprzedaży/ wystawienia nieruchomościowego derywatu walutowego rozliczanego na zasadach ogólnych (cel spekulacyjny), generującego zysk	616
Schemat 5. Konsekwencje podatkowe nabycia rzeczywistego derywatu na instrument bazowy stanowiący „towar”, rozliczanego na zasadach ogólnych, generującego zysk ekonomiczny na dzień rozliczenia.....	617
Schemat 6. Konsekwencje podatkowe nabycia rzeczywistego derywatu na instrument bazowy stanowiący „towar”, rozliczanego na zasadach ogólnych, generującego stratę ekonomiczną na dzień rozliczenia	618
Schemat 7. Konsekwencje podatkowe sprzedaży/ wystawienia rzeczywistego derywatu na instrument bazowy stanowiący „towar”, rozliczanego na zasadach ogólnych, generującego stratę ekonomiczną na dzień rozliczenia.....	619
Schemat 8. Konsekwencje podatkowe sprzedaży/ wystawienia rzeczywistego derywatu na instrument bazowy stanowiący „towar”, rozliczanego na zasadach ogólnych, generującego zysk ekonomiczny na dzień rozliczenia.....	620
Schemat 9. Konsekwencje podatkowe nabycia rzeczywistego derywatu walutowego rozliczanego na zasadach ogólnych (cel spekulacyjny), generującego zysk ekonomiczny na dzień rozliczenia	621
Schemat 10. Konsekwencje podatkowe nabycia rzeczywistego derywatu walutowego rozliczanego na zasadach ogólnych (cel spekulacyjny), generującego stratę ekonomiczną na dzień rozliczenia.....	622

Schemat 11. Konsekwencje podatkowe sprzedaży/wystawienia rzeczywistego derywatu walutowego rozliczanego na zasadach ogólnych (cel spekulacyjny), generującego stratę ekonomiczną na dzień rozliczenia.....	623
Schemat 12. Konsekwencje podatkowe sprzedaży/wystawienia rzeczywistego derywatu walutowego rozliczanego na zasadach ogólnych (cel spekulacyjny), generującego zysk ekonomiczny na dzień rozliczenia.....	624
Schemat 13. Konsekwencje podatkowe nabycia nieruchomości derywatu walutowego zawartego w celu zabezpieczenia kosztów zakupu środka trwałego lub wartości niematerialnej i prawnej, generującego zysk	625
Schemat 14. Konsekwencje podatkowe nabycia nieruchomości derywatu walutowego zawartego w celu zabezpieczenia kosztów zakupu środka trwałego lub wartości niematerialnej i prawnej, generującego stratę.....	626
Schemat 15. Konsekwencje podatkowe sprzedaży/wystawienia nieruchomości derywatu walutowego zawartego w celu zabezpieczenia kosztów zakupu środka trwałego lub wartości niematerialnej i prawnej, generującego stratę.....	627
Schemat 16. Konsekwencje podatkowe sprzedaży/wystawienia nieruchomości derywatu walutowego zawartego w celu zabezpieczenia kosztów zakupu środka trwałego lub wartości niematerialnej i prawnej, generującego zysk.....	628
Schemat 17. Konsekwencje podatkowe nabycia rzeczywistego derywatu walutowego w celu zabezpieczenia kosztów nabycia środków trwałych lub wartości niematerialnych i prawnych, generującego zysk ekonomiczny na dzień rozliczenia	629
Schemat 18. Konsekwencje podatkowe nabycia rzeczywistego derywatu walutowego w celu zabezpieczenia kosztów nabycia środków trwałych lub wartości niematerialnych i prawnych, generującego stratę ekonomiczną na dzień rozliczenia	630
Schemat 19. Konsekwencje podatkowe sprzedaży/wystawienie rzeczywistego derywatu walutowego w celu zabezpieczenia kosztów nabycia środków trwałych lub wartości niematerialnych i prawnych, generującego stratę ekonomiczną na dzień rozliczenia.....	631
Schemat 20. Konsekwencje podatkowe sprzedaży/wystawienia rzeczywistego derywatu walutowego w celu zabezpieczenia kosztów nabycia środków trwałych lub wartości niematerialnych i prawnych, generującego zysk ekonomiczny na dzień rozliczenia	632
Schemat 21. Konsekwencje podatkowe nabycia nieruchomości derywatu walutowego zawartego w celu zabezpieczenia kosztów wytworzenia środka trwałego, generującego zysk.....	633

Schemat 22. Konsekwencje podatkowe nabycia nieruchomościowego derywatu walutowego zawartego w celu zabezpieczenia kosztów wytworzenia środka trwałego, generującego stratę.....	634
Schemat 23. Konsekwencje podatkowe sprzedaży/ wystawienia nieruchomościowego derywatu walutowego zawartego w celu zabezpieczenia kosztów wytworzenia środka trwałego, generującego stratę.....	635
Schemat 24. Konsekwencje podatkowe sprzedaży/ wystawienia nieruchomościowego derywatu walutowego zawartego w celu zabezpieczenia kosztów wytworzenia środka trwałego, generującego zysk	636
Schemat 25. Konsekwencje podatkowe nabycia rzeczywistego derywatu walutowego w celu zabezpieczenia kosztów wytworzenia środków trwałych, generującego zysk ekonomiczny na dzień rozliczenia	637
Schemat 26. Konsekwencje podatkowe nabycia rzeczywistego derywatu walutowego w celu zabezpieczenia kosztów wytworzenia środków trwałych, generującego stratę ekonomiczną na dzień rozliczenia.....	638
Schemat 27. Konsekwencje podatkowe sprzedaży/ wystawienia rzeczywistego derywatu walutowego w celu zabezpieczenia kosztów wytworzenia środków trwałych, generującego stratę ekonomiczną na dzień rozliczenia.....	639
Schemat 28. Konsekwencje podatkowe sprzedaży/ wystawienia rzeczywistego derywatu walutowego w celu zabezpieczenia kosztów wytworzenia środków trwałych, generującego zysk ekonomiczny na dzień rozliczenia.....	640
Schemat 29. Konsekwencje podatkowe nabycia rzeczywistego derywatu na instrument bazowy stanowiący towar, w celu zabezpieczenia kosztów wytworzenia środków trwałych, generującego zysk ekonomiczny na dzień rozliczenia	641
Schemat 30. Konsekwencje podatkowe nabycia rzeczywistego derywatu na instrument bazowy stanowiący towar, w celu zabezpieczenia kosztów wytworzenia środków trwałych, generującego stratę ekonomiczną na dzień rozliczenia	642
Schemat 31. Konsekwencje podatkowe nabycia rzeczywistego derywatu na papier wartościowy, w celu zabezpieczenia kosztów zakupu papieru wartościowego lub w celu bezpośredniego nabycia papieru wartościowego, generującego zysk ekonomiczny na dzień rozliczenia	643
Schemat 32. Konsekwencje podatkowe nabycia rzeczywistego derywatu na papier wartościowy, w celu zabezpieczenia kosztów zakupu papieru wartościowego lub w celu bezpośredniego nabycia papieru wartościowego, generującego stratę ekonomiczną na dzień rozliczenia.....	644

Wstęp

Niektórzy w instrumentach finansowych, w szczególności tych dotyczących ryzyka kredytowego, upatrują przyczynę kryzysu globalnego mającego swój początek w 2008 r. w Stanach Zjednoczonych. Struktury swapowe i opcyjne umożliwiły bowiem międzynarodowym instytucjom finansowym zwielokrotnienie stopy zwrotu z zainwestowanych środków finansowych oraz przerzucenie ryzyka na inne jednostki gospodarcze. Można stwierdzić nawet, że wykorzystywanie dźwigni finansowej leży u podstaw gospodarki rynkowej XXI wieku. Dodatkowo przedmiotem walki politycznej na naszym „rodzimym podwórku” stały się struktury opcyjne walutowe nazywane „toksycznymi”, które przerodziły się w synonim „wyzysku małych przedsiębiorców” przez wielkie banki. Przedstawiciele rządu¹ wypowiadali się na temat podważenia prawnej skuteczności zawieranych pochodnych instrumentów finansowych z instytucjami finansowymi, w obliczu dużej zmienności kursu polskiej waluty w stosunku do euro i dolara na przełomie 2008 i 2009 r. Pojawiły się postulaty ograniczenia możliwości zawierania transakcji na instrumentach finansowych przez przedsiębiorców niemających odpowiednich kwalifikacji. Powstało pytanie – czy pochodne instrumenty finansowe to „zło wcielone nowego oblicza kapitalizmu”?

Odpowiedź jest dla mnie jasna – oczywiście, że nie. Rozwój gospodarki światowej oraz rynków finansowych nie byłby możliwy bez instrumentów finansowych, a zwłaszcza pochodnych instrumentów finansowych. Instrumenty te dają możliwość czerpania zysków przy minimalnym zaangażowaniu kapitału. Jednakże niektórzy zapominają, że jeśli ktoś zarabia na danej transakcji, to druga strona musi stracić.

Niepokojące są jednak sytuacje, gdy wynik transakcji nie zależy od zachowania rynku (co do zasady – podaży i popytu, sytuacji makro- i mikroekonomicznej na rynku, etc.) lecz od możliwości finansowych graczy na tym rynku, tj. ilości zaangażowanych środków finansowych. Zastanawiające są więc w tym kontekście np. doniesienia prasowe z pierwszego kwartału 2009 r. „o odstąpieniu części instytucji finansowych” działających w londyńskim City od „spekulacji polską walutą”².

Jakie błędy popełniały polskie spółki zawierające struktury opcyjne walutowe, że w ich wyniku przedsiębiorstwa traciły płynność finansową, a w konsekwencji

---

¹ W. Pawlak, wywiady telewizyjne u nadawców publicznych i prywatnych, udzielone na przełomie listopada–grudnia 2008 r.

² Oświadczenie prasowe Goldman Sachs o odstąpieniu od spekulacji walutami krajów Europy Środkowo-Wschodniej.

ogłaszały upadłość? W znaczącej części przypadków były to: niewiedza, przeświadczenie o stałości trendu kursu walutowego, a w końcu chęć dodatkowych, nadzwyczajnych zysków.

Gwałtowny rozwój rynku instrumentów pochodnych wskazuje się od lat 70. XX w. Pomimo że konstrukcje derywatów kształtowały się od początku rozwoju wymiany towarowej³, to do dnia dzisiejszego stanowią swoistą nowinkę. Pochodne instrumenty finansowe dają możliwości osiągnięcia zysków również w przypadku spadku wartości towarów, waluty lub innych zmiennych. Czy można więc twierdzić, iż derywaty wyrządziły szkody czy to przedsiębiorcom, czy to gospodarce? Przecież jedna ze stron kontraktów osiągnęła zysk.

Mając na uwadze szanse, jakie wiążą się z derywatami, należy pamiętać o ryzyku immanentnie związanym z tymi kontraktami – przedmiotem tych umów jest tak naprawdę ryzyko. Każda działalność gospodarza obciążona jest dozą ryzyka, jednakże w przypadku portfeli instrumentów pochodnych dźwignia finansowa może być kilkudziesięciokrotna⁴.

Za paradoks można uznać, iż podstawową funkcją instrumentów pochodnych jest zabezpieczanie przed różnego rodzaju ryzykiem, podczas gdy w znaczącej części przypadków są one wykorzystywane do przejmowania go na siebie⁵. Ponadto, duża część transakcji na derywatach ma charakter czysto spekulacyjny, m.in. w zakresie zawierania struktur opcyjnych niesymetrycznych, przy różnym poziomie ryzyka. Dzięki efektowi dźwigni można więc osiągnąć zarówno spektakularne zyski, jak i ponieść wielkie straty⁶.

Przedmiotem niniejszej publikacji nie będzie analiza podstaw, przyczyn, przebiegu i konsekwencji kryzysu gospodarczego ani ukazanie roli w tym zakresie pochodnych instrumentów finansowych. Rozważania dotyczyć będą bowiem możliwych „manipulacji” w zakresie transakcji na pochodnych instrumentach finansowych, formalnie dopuszczonych przez aktualnie obowiązujące przepisy prawa podatkowego, bilansowego, cywilnego oraz gospodarczego, dotyczących kształtowania się przedmiotu i podstawy opodatkowania w podatku dochodowym od osób prawnych, m.in. w zakresie wyceny instrumentów, sposobu rozliczenia kontraktów (rzeczywisty lub nierzeczywisty), celu zawarcia kontraktów (spekulacyjny, zabezpieczający lub inny), kalkulacji różnic kursowych dla celów podatkowych oraz określenia zysków i strat z samych transakcji.

Publikacja obejmuje analizę prawnogospodarczą, bilansową i podatkową aktualnie obowiązujących przepisów w zakresie obrotu pochodnymi instrumen-

³ Za pierwsze historycznie udokumentowane transakcje na derywatach uważa się umowy pożyczki ziarna, zawierane na terytorium starożytnej Mezopotamii.

⁴ Odpowiednio dobrany portfel instrumentów walutowych notowanych na Giełdzie Papierów Wartościowych w Warszawie daje dźwignię finansową ponad 40-krotną, tj. na każdej złotówce, którą byśmy zarobili, posiadając bezpośrednio walutę, na portfelu instrumentów pochodnych możemy zyskać ponad 40 zł.

⁵ T. Nieborak, *Pochodne instrumenty finansowe. Aspekty prawnopodatkowe*, Warszawa 2004, s. 272, za S. Valdez, *An introduction to Global Financial Markets*, Hampshire 1997, s. 275.

⁶ Straty wywołane operacjami związanymi z pochodnymi instrumentami finansowymi miały miejsce m.in. w przypadku Metallgesellschaft AG/Codelco w 1994 r. (1.3 mld dolarów), Orange County w 1994 r. (4.2 mld dolarów), Barings w 1995 r. (800 mln funtów szterlingów) czy Sumitomo w 1996 r. (2.6 mld dolarów). Dane za: W. Grabowski, *Instrumenty pochodne a współczesne kryzysy finansowe*, Warszawa 1998, s. 43–48.

tami finansowymi. Zawiera również analizę podatkową szczególnych transakcji na instrumentach finansowych związanych z restrukturyzacją podmiotów, zawieraniem przedmiotowych transakcji pomiędzy podmiotami powiązаныmi (*transfer pricing*) oraz wyceną derywatów i transakcji walutowych dla celów podatkowych.

Brak regulacji w zakresie prawa podatkowego dotyczących transakcji na instrumentach pochodnych oraz swoboda granicząca z dowolnością interpretacyjną organów skarbowych prowadzi do nadużyć. Z jednej strony brak pewności podatkowej podatników, a z drugiej oczywista chęć minimalizacji obciążeń podatkowych nie powinny prowadzić do wyłączenia tych transakcji z opodatkowania lub do nadmiernego fiskalizmu. Prawne aspekty instrumentów finansowych oraz ich obrotu zostały w znacznej mierze uregulowane na szczeblu UE. Nadal jednak jednymi z podstawowych postulatów podnoszonych w literaturze przedmiotu są apele kierowane pod adresem unijnego oraz polskiego prawodawcy o wprowadzenie regulacji dla instrumentów pochodnych w sferach styku imperium państwa i życia gospodarczego (m.in. w zakresie obowiązków podatkowych) oraz ujednoczenia restrykcji/obciążeń w tym zakresie. Brak spójnych regulacji w zakresie obciążeń podatkowych transakcji na instrumentach finansowych powoduje bowiem, iż część państw wprowadza bardzo liberalną politykę, by przyciągnąć do siebie inwestorów i stojący za nimi kapitał. Należy również z mocą podkreślić, iż zasygnalizowane problemy związane z derywatami nie mogą stanowić podstawy dowolności w traktowaniu takich transakcji z punktu widzenia prawa podatkowego.

Jednym z celów regulacji rynku obrotu instrumentami pochodnymi jest zapewnienie pewności realizacji transakcji, co w konsekwencji ma prowadzić do przeciwdziałania spektakularnym upadłociom podmiotów gospodarczych. Przedstawiciele doktryny wskazują, iż zalecanym byłoby wprowadzenie kontroli na rynku pozagiełdowym m.in. poprzez wprowadzenie systemu gwarancyjnego, jaki już funkcjonuje na rynku regulowanym. Osobiście nie jestem zwolennikiem takich rozwiązań, gdyż obciążałyby one, w moim przekonaniu, nadmiernie zasadę swobody umów w życiu gospodarczym. Kwestią odmienną oraz zdecydowanie przeze mnie popieraną jest jednak wprowadzenie nowych wymogów informacyjnych, w tym precyzyjnej sprawozdawczości finansowej, w celu uzyskania rzetelnych danych, czy określony podmiot dokonuje transakcji na instrumentach pochodnych oraz jakie ryzyko na siebie przyjął.

Jednakże ustalenie globalnego systemu wymiany informacji czy ujednoczenie standardów dotyczących samych transakcji na instrumentach pochodnych wydają się niemożliwe z uwagi na brak instytucji rozliczeniowych poza obrębem rynku regulowanego⁷.

Niniejsza publikacja zawiera stan prawny na 10 czerwca 2014 r. Dostęp do źródeł internetowych miał miejsce 1 września 2013 r.

⁷ Przeciwnie uważa T. Nieborak: T. Nieborak, *Pochodne instrumenty finansowe...*, s. 348.

Wprowadzenie

W dobie procesu globalizacji gospodarki oraz dynamicznego rozwoju rynku kapitałowego na świecie, a w szczególności w Polsce, coraz powszechniej podmioty sektora prywatnego wykorzystują w bieżącej działalności gospodarczej pochodne instrumenty finansowe. Analizując wykorzystanie derywatów przez podmioty instytucjonalne oraz przez indywidualnych przedsiębiorców, można wskazać, iż służą one m.in. do spekulacji w obrocie tymi instrumentami oraz zabezpieczenia ryzyka tzw. hedgingu.

Dążenie do ponadprzeciętnych zysków osiągniętych dzięki różnicy cen instrumentów bazowych oraz wykorzystanie dźwigni finansowej spowodowały wyodrębnienie się nowego sektora gospodarki zajmującego się handlem derywatami, co jest podstawowym przedmiotem jego działalności. Drugą równoległą funkcją pochodnych instrumentów finansowych wykorzystywaną w strategii gospodarczej przez przedsiębiorców jest funkcja zabezpieczająca. Podmioty chętnie używają derywatów do ograniczenia ryzyka związanego z wahaniami kursów walutowych, które są nieodłączną częścią handlu światowego, oraz do zabezpieczenia wartości wydatków inwestycyjnych. Stosując *hedging* oraz tzw. rachunkowość zabezpieczeń, jednostki gospodarcze mogą z większą precyzją określić przyszły całkowity koszt planowanej inwestycji oraz swój wynik finansowy, pomimo nieustannych zmian i niejednokrotnie spektakularnych zmian w gospodarce.

Badając obecną sytuację obrotu derywatami, należy pominąć zanikającą funkcję tzw. arbitrażu finansowego jako dążenie do osiągnięcia zysków w wyniku zajęcia dwóch przeciwstawnych pozycji na różnych rynkach, bez ponoszenia ryzyka na tych transakcjach.

Podsumowując, wskazać należy, iż znaczenie pochodnych instrumentów finansowych systematycznie wzrasta, a podatnicy coraz częściej wykorzystują ogromne możliwości wiążące się z derywatami, aby osiągnąć maksymalną stopę zwrotu z inwestycji, lub też w celu ograniczenia ryzyka gospodarczego.

Jednakże niezaprzeczalny jest fakt, że przepisy regulujące obrót pochodnymi instrumentami finansowymi nie „nadążają” za zmieniającymi się realiami gospodarki, a przepisy ustaw podatkowych w znikomym stopniu wskazują, w jaki sposób prawidłowo rozliczyć zyski lub straty osiągnięte w obrocie derywatami.

Podstawowymi kwestiami podatkowymi związanymi z obrotem pochodnymi instrumentami finansowymi są:

- a) opracowanie podziału pochodnych instrumentów finansowych ze względu na ich sposób rozliczenia i ich wykorzystanie,
- b) sposób określenia wartości stanowiącej dochód lub też stratę związaną z inwestycją w pochodne instrumenty finansowe,
- c) opodatkowanie walutowych instrumentów finansowych a regulacje dotyczące różnic kursowych,
- d) moment rozpoznania przychodu i kosztu w transakcjach z udziałem derywatów,
- e) wielkość i moment rozpoznania kosztu podatkowego z tytułu nabycia pochodnych instrumentów finansowych.

Te fundamentalne pytania budzą niejednokrotnie znaczne wątpliwości dotyczące m.in.:

[Kwestie ogólne]

- a) określenia wartości przychodów i kosztów podatkowych odnoszących się do rzeczywistych oraz nierzeczywistych pochodnych instrumentów finansowych (rozliczanych poprzez fizyczną dostawę instrumentu bazowego lub poprzez rozliczenie netto),
- b) zaliczenia pochodnego instrumentu finansowego dla celów podatkowych do kategorii praw majątkowych lub kategorii papierów wartościowych,
- c) rozdzielenia pochodnych instrumentów finansowych na prawa majątkowe niebędące papierami wartościowymi oraz derywaty będące papierami wartościowymi na tle ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych,
- d) opodatkowania wyniku finansowego związanego z rozliczeniem derywatu np. swapu walutowego jednostrumieniowego i dwustrumieniowego,

[Różnice kursowe]

- e) wskazania neutralnego podatkowo momentu realizacji prawa z pochodnego instrumentu finansowego rozliczanego przez fizyczną dostawę waluty lub innego instrumentu bazowego,
- f) określenia podatkowych różnic kursowych z tytułu posiadanych wartości dewizowych wykorzystanych na zakup lub też emisję pochodnego instrumentu finansowego,
- g) konsekwencji przyjęcia przez podatnika rozliczania różnic kursowych zgodnie z ustawą o rachunkowości (lub Międzynarodowymi Standardami Rachunkowości / Międzynarodowymi Standardami Sprawozdawczości Finansowej) na ewentualne rozliczenie podatkowych różnic kursowych związanych z pochodnymi instrumentami finansowymi,

[Inwestycje]

- h) rozliczenia pożyczonych środków finansowych wykorzystanych na zakup lub emisję derywatów,
- i) ewentualnego doliczenia ujemnego wyniku finansowego związanego z derywatem do wartości początkowej oddanych do używania środków trwałych oraz wartości niematerialnych i prawnych,
- j) rozliczenia podatkowego inwestycji giełdowych na pochodnych instrumentach finansowych,

- k) określenia skutków podatkowych transakcji zawieranych na rynkach regulowanych oraz na rynku wtórnym z nierezydentami, których przedmiotem są pochodne instrumenty finansowe,
- l) rozliczenia podatkowego odsetek / kuponów odsetkowych / dyskonta od pochodnych instrumentów finansowych na odrębnych zasadach,
- m) określenia przychodów i kosztów podatkowych związanych z transakcjami repo i reverse repo dotyczących derywatów,
[Restrukturyzacja / finansowanie spółek kapitałowych]
- n) możliwości wyceny derywatu przed realizacją praw wynikających z instrumentu,
- o) możliwości doliczenia dochodu (przychodu) z instrumentu pierwotnego do dochodu (przychodu) z instrumentu pochodnego – np. doliczenie dochodu z dywidend do dochodu z tytułu realizacji opcji na akcje,
- p) rozliczenia kosztów uzyskania przychodu dla podatnika, który dokonuje emisji opcji na akcje, dającej prawo nabywcy do zakupu akcji spółki poniżej wartości nominalnej akcji,
- q) rozliczenia podatkowego związanego z wniesieniem dopłat do spółki kapitałowej w przypadku zawarcia kontraktu opcyjnego na odkup akcji (kontrowersje dotyczące pozornego podwyższenia kapitałowego, aby ukryć umowę pożyczki środków finansowych),
- r) opodatkowania wniesienia aportem derywatu na kapitał zakładowy/rezerwowy spółki kapitałowej (wycena derywatu dla celów podatkowych),
- s) opodatkowania wniesienia aportem derywatu do spółki osobowej – rozpoznanie przychodów i kosztów podatkowych związanych z tą transakcją dla wszystkich stron uczestniczących,
- t) wyceny przedsiębiorstwa lub zorganizowanej części przedsiębiorstwa zawierającego derywaty w przypadku, gdy majątek ten jest zbywany lub wnoszony aportem,
- u) aspektów podatkowych związanych z konwersją wierzytelności z tytułu pochodnych instrumentów finansowych na kapitał zakładowy/rezerwowy, [Transakcje z podmiotami powiązanymi]
- v) określenia wartości rynkowej transakcji, której przedmiotem jest pochodny instrument finansowy,
- w) sposobu oszacowania wartości rynkowej derywatu przez organy podatkowe w przypadku kwestionowania wartości transakcji, [Polskie prawo bilansowe / MSR / MSSF]
- x) zróżnicowania rozliczenia podatkowego derywatu w przypadku, gdy stanowił on zabezpieczenie inwestycji (*hedging*), lub gdy był on wykorzystywany do spekulacji finansowej,
- y) relacji pomiędzy zasadami prezentacji pochodnych instrumentów finansowych w sprawozdaniu finansowym zgodnie z ustawą o rachunkowości a rozliczeniem podatkowym derywatu i wartością wyceny podmiotu dla celów podatkowych – rachunkowością zabezpieczeń,
- z) pośredniego wpływu MSR oraz MSSF, w szczególności MSR 39 (oraz nowego MSSF 9), na wycenę pochodnych instrumentów finansowych i ewentualne podatkowe rozliczenie derywatu.

Opodatkowanie pochodnych instrumentów finansowych podatkiem dochodowym od osób prawnych

Aspekty prawne, podatkowe i bilansowe

Andrzej Dmowski – doktor nauk prawnych, adwokat, doradca podatkowy, biegły rewident w Irlandii (Certified Public Accountant), biegły ds. wykrywania przestępstw i nadużyć gospodarczych (Certified Fraud Examiner), międzynarodowy audytor wewnętrzny (Certified Internal Controls Auditor), biegły sądowy z zakresu finansów, jak również wyceny podmiotów gospodarczych, certyfikowany księgowy; absolwent University of Cambridge (British Centre for English and European Legal Studies); specjalizuje się w zagadnieniach interdyscyplinarnych z zakresu prawa podatkowego, bilansowego oraz gospodarczego, w szczególności transakcji M&A oraz instrumentach finansowych; autor i współautor licznych publikacji.

Rozważania Autora skupiają się wokół możliwych wariantów, jakie mogą wystąpić w zakresie transakcji na pochodnych instrumentach finansowych, formalnie dopuszczonych przez aktualnie obowiązujące przepisy prawa podatkowego, bilansowego, cywilnego oraz gospodarczego, dotyczących kształtowania się przedmiotu i podstawy opodatkowania w podatku dochodowym od osób prawnych, m.in.:

- przychodów i kosztów uzyskania przychodów związanych z zawarciem, trwaniem, realizacją, rezygnacją oraz zbyciem praw z pochodnych instrumentów finansowych,
- wyceny instrumentów finansowych,
- sposobu rozliczenia kontraktów (rzeczywisty lub nierzeczywisty),
- celu zawarcia kontraktów (spekulacyjny, zabezpieczający lub inny),
- kalkulacji różnic kursowych związanych z walutowymi pochodnymi instrumentami finansowymi,
- określenia zysków i strat z samych transakcji.

Ponadto w opracowaniu zawarto analizę podatkową szczególnych transakcji na instrumentach finansowych związanych z restrukturyzacją podmiotów, zawieraniem przedmiotowych transakcji pomiędzy podmiotami powiązanymi (*transfer pricing*) oraz wyceną derywatów i transakcji walutowych dla celów podatkowych.

Publikacja przeznaczona jest głównie dla kadry zarządzającej oraz pracowników wyższego szczebla podmiotów realizujących transakcje na derywatach, w szczególności dla pracowników instytucji finansowych oraz międzynarodowych korporacji. Zainteresuje również doradców podatkowych, adwokatów i radców prawnych.

ISBN 978-83-264-3260-6

9 788326 432606

Cena 169 zł
(w tym 5% VAT)

Zamówienia:

infolinia 801 04 45 45, fax 22 535 80 01

zamowienia.ksiazki@wolterskluwer.pl

www.wolterskluwer.pl

księgarnia internetowa www.profinfo.pl

LEX Biblioteka
Podatkowa

www.produkty.lex.pl/biblioteka-podatkowa

9788326432606 W01P01